

Tweede Kamer debatteert over Bosbeleidsplan

Suggesties SBH overgenomen

In de herfst van 1992 verscheen het eerste evaluatierapport over het bosbeleid van de afgelopen vijf jaar. De resultaten maakten een herziening van het bosbeleid dringend noodzakelijk. Precies anderhalf jaar na deze evaluatie kon de Tweede Kamer zich uitspreken over het Bosbeleidsplan. In een uitgebreide commissie vergadering voerde staatssecretaris Gabor en zeven kamerleden het woord: De Graaf (CDA), Kersten (PvdA), Kamp (VVD), Eisma (D'66), Van Ojik (GroenLinks), Leerling (RPF) en Van der Vlies (SGP). In grote lijnen waren staatssecretaris en Tweede Kamer het met elkaar eens. Zij willen meer aandacht voor de Nederlandse houtsector, geen exotenjacht, stemmen in met functiebeloning en bosuitbreiding en maken zich zorgen over bosbouwonderwijs en de duurzaamheidseis voor tropisch en niet-tropisch hout. Een verslag van een opvallend debat.

Aanleiding tot de parlementaire discussie

Bosbouw blijft in Nederland onderwerp van discussie. Regelmatig spreekt de Tweede Kamer zich uit over het bosbeleid. Uitgangspunt voor dat beleid was tot voor kort het Meerjarenplan Bosbouw uit 1987, waarin voor het eerst sprake is van een geïntegreerde aanpak die met alle functies van het bos rekening houdt. Het leidde achtereenvolgens tot een uitvoeringsprogramma en evaluatie van het beleid. Bovendien publiceerde het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV) het Structuurschema Groene Ruimte en het ministerie van Economische Zaken (EZ) het Houtvoorzieningsplan en verscheen verder een aantal adviezen over bosuitbreiding, functiebeloning en financiering natuurbeleid. De evaluatie van het gevoerde bosbeleid en de genoemde nota's, adviezen en ruimtelijk structuurbeleid vormde voor het ministerie van LNV de aanleiding om met een nieuw beleidsplan te komen voor bos en bosbouw. Begin dit jaar presenteerde staatssecretaris Gabor dit plan in Ouwehands Dierenpark te Rhe-

nen. De Stichting Bos en Hout kreeg daarbij de gelegenheid om haar visie te geven. Die is integraal afgedrukt in het eerste Bos en Hout Bericht van 1994. Op 21 maart was de beurt aan de Tweede Kamer.

Jan De Graaf (CDA)

Parlementariër De Graaf mocht als vertegenwoordiger van de grootste kamerfractie het debat openen. Als eerste ondersteunde hij drie belangrijke uitgangspunten van het Bosbeleidsplan:

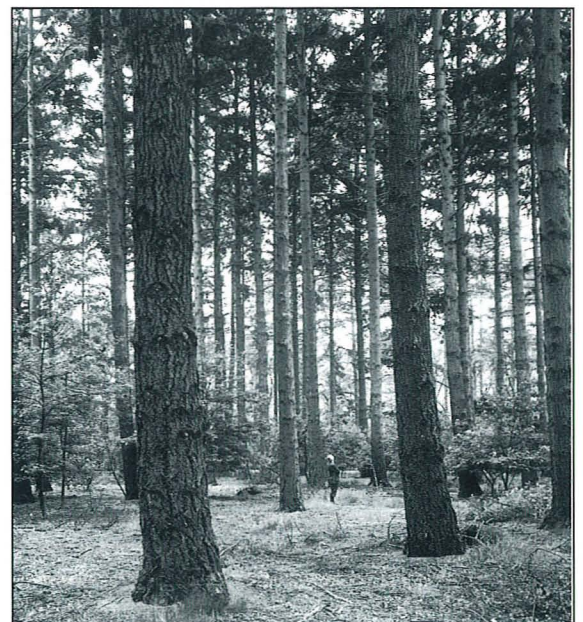
- duurzame instandhouding van het bos;
- optimale meervoudige functieervulling;
- uitbreiding van het bosareaal.

Effectgerichte maatregelen.

Om bos duurzaam in stand te houden moet het gezond zijn, en daarvoor zijn effectgerichte maatregelen nodig zoals bestrijding van de verzurings-effecten op het bos. Het CDA wil deze maatregelen het liefst projectmatig uitvoeren, met een speciale uitvoerende rol voor bosgroepen.

De Graaf vindt dat toediening van mineralen "uiterst selectief" moet gebeuren. Hij wees er in dit verband op dat sommige ongezonde bomen een verkeerde genetische herkomst hebben; de gezondheid van bomen is dus niet altijd enkel afhankelijk van milieu-omstandigheden! Daarnaast kunnen bomen gewoonweg op ongeschikte gronden zijn geplant. Eenmalige omvorming van deze bossen ligt dus meer voor de hand dan mineralen-toediening. Omdat omvorming extra geld kost, suggereerde De Graaf hiervoor een beroep te doen op de beschikbare financiën voor "Effect Ge-

Douglas: "...Hoe lang moet een soort hier vertoefd hebben om geen exoot meer genoemd te worden?"

richte Maatregelen". In zijn tweede termijn ondersteunde hij dit voorstel met een motie namens zijn eigen partij, en namens PvdA en VVD.

Boomsoortensamenstelling.

Opmerkelijk was het CDA-standpunt over de boomsoortensamenstelling van het Nederlandse bos. Woordvoerder De Graaf nam duidelijk afstand van het voorstel om op grote schaal naaldbomen te vervangen door loofbomen, om verdroging te bestrijden. Forse kritiek had hij op de

De Graaf

exotenjacht. Daarom vroeg hij aan de staatssecretaris: "Sommige soorten zijn hier al 70 of 80 jaar geleden geïntroduceerd. Hoe lang moet een soort hier vertoefd hebben om geen exoot meer genoemd te worden?" De douglas hoeft van De Graaf dus zeker niet te verdwijnen uit het Nederlandse bosbeeld. Dit standpunt kreeg later in het debat ook in-

stemming van PvdA en VVD. Tot slot stelde De Graaf vraagtekens bij de beleidsmaatregel om 60% gemengd bos te realiseren; een minder ambitieuze doelstelling zou het CDA meer aanspreken!

Houtmarkt.

De Nederlandse houtvoorziening moet verbeteren. Opvoering van de Nederlandse zelfvoorzieningsgraad sprak De Graaf zeer aan. Dat is echter pas mogelijk als het hout geoogst kan worden en van voldoende kwaliteit is. De CDA-fractie vindt dan ook dat houtproductie in het multifunctionele bos een grote rol moet blijven spelen. Voorts was De Graaf erg benieuwd naar een toekomstige notitie van het ministerie van LNV over de mogelijkheden om hout te telen in zeer korte omlopen.

Leerstoel bosbouw.

Uiterst bezorgd was De Graaf over het drieluik onderzoek, voorlichting en onderwijs. Kersten en Kamp zouden zich later in het debat daarbij aansluiten. Zij vroegen de staatssecretaris om extra aandacht voor de huidige vacatures bij de vakgroep bosbouw van de Landbouw Universiteit Wageningen. Voor agrariërs die hout willen gaan telen zijn voorlichting en scholing zeer noodzakelijk en daarvoor zijn goed opgeleide bosbouwers nodig.

Joke Kersten (PvdA)

Vervolgens was het woord aan mevrouw Kersten van de PvdA. Zij sloeg gelijk de spijker op de kop door te stellen dat zorg voor bossen in essentie lange-termijnwerk is. Wij zijn nu verantwoordelijk voor de bossen van onze klein- en achterkleinkinderen! Daarom zijn de doelstellingen van het Bosbeleidsplan misschien wel te ambitieus en veelbelovend. Kersten waarschuwde echter voor de vage beschrijving van een groot aantal doelstellingen en maakte een treffende vergelijking: "Het lijkt alsof men door de bomen het bos niet meer ziet".

Bosuitbreiding.

Mevrouw Kersten stond lang stil bij het omvangrijke bosuitbreidingprogramma van de staatssecretaris, want dat vond ze wel erg optimistisch! Net als De Graaf waarschuwde ze voor een te grote versnippering van bosaanleg. Zij ziet meer heil in samenvoeging van nieuwe bossen, bijvoorbeeld door kavelruil. Kersten stemde in met het creëren van mogelijkheden om bosaanleg te koppelen aan de bouw van een huis met allure: de zogenaamde nieuwe landgoederen. Maar zij wilde toch vooral aanleg van blijvend bos in stedelijke uitloopgebieden. Dergelijk bos is interessant voor de recreatie.

Functiebeloning.

Instemming was er van PvdA-zijde met de ontwerp-regeling "Functiebeloning: eenvoudig, helder en doorzichtig." Deze regeling vermeldt de rijksbijdrage aan bouseigenaren voor verschillende functies van het bos. Kersten waarschuwde wel voor de mogelijkheid dat bouseigenaren niets doen met de gelden. Zij wil dit voorkomen en stelde daarom een evaluatie voor op korte termijn.

Houtproductie kreeg de steun van bijna alle kamerfracties.

Houtvoorziening.

Aan de beroerde economische situatie waarin de bos- en houtsektor zich nu bevindt besteedde Kersten speciale aandacht. Het bosbedrijf heeft vooral te maken met een stagnerende afzet door succesvol hergebruik van papier en resthout, en Kersten benadrukte dat: "Waar wij met het milieubeleid aan de ene kant succes hebben moeten wij aan de andere kant stagnatie en achteruitgang van de bosverzorging voorkomen." De vitaliteit van het Nederlandse bos krijgt zo te maken met 'n extra negatieve belasting. Om uit deze impasse te komen moet er binnen de houtketen betere afstemming zijn, en dat is allereerst de verantwoordelijkheid van de branche zelf.

Kersten

Zij vroeg de regering om te stimuleren dat de verschillende marktpartijen elkaar ontmoeten en om de ontwikkeling van een

"integraal ketenorganisatie model" te ontwikkelen. Verder vroeg Kersten aandacht voor nieuwe technologische ontwikkelingen zodat de vraag naar Nederlands hout kan toenemen. Als voorbeeld noemde zij het PLATO-proces waardoor bijvoorbeeld populierenhout te verduurzamen is zonder gebruik van chemische middelen. Ook in haar tweede termijn vroeg zij nogmaals aandacht voor ketenbeheer. De PvdA-woordvoester vond dat er nog steeds teveel Nederlands hout naar het buitenland gaat, waarna het als eindprodukt terugkeert. Nederland profiteert dan niet van de toegevoegde waarde.

Energie-opwekking uit hout.

Is hout te gebruiken voor energie-opwekking? De PvdA-fractie vroeg de staatssecretaris speciale inzet voor het antwoord op die vraag. Want hout gebruiken in plaats van fossiele brandstoffen zoals steenkool of gas, vermindert de uitstoot van CO². Dat doel wil de overheid graag bereiken. Daarom vroeg Kersten aan staatssecretaris Gabor om na te gaan of:

- investeringssubsidies beschikbaar zijn om omzetting van hout in energie te bevorderen;
- er ook voor energie-opwekking uit hout een systeem kan komen zoals de voorgestelde CO²-certificaten voor bosaanleg.

Omdat dit voor de PvdA een erg belangrijke aanvulling is op het Bosbeleidsplan en de problemen in de bos-houtketen, diende Kersten een motie in, mede namens CDA en VVD. Ook Eisma van D'66 ondersteunde dit voorstel in zijn betoog.

Margreet Kamp (VVD)

In de bijdrage van mevrouw Kamp was duidelijk haar uitgangspunt te herkennen "het bos in Nederland kan alleen groeien als de basis zowel biologisch als economisch gezond is." Vooral het laatste punt kreeg veel aandacht in haar betoog. Verder wees zij met grote precisie op een aantal beleidspunten die tot rechtsongelijkheid kunnen leiden tussen verschillende eigenaarscategorieën.

Status Bosbeleidsplan.

Bij herhaling wees Kamp erop hoe belangrijk continuïteit is van zowel bosbeleid als bosbeheer. Op dit punt is het Bosbeleidsplan niet helemaal duidelijk. Kamp vroeg zich af waarom het Bosbeleidsplan niet in z'n geheel de plaats inneemt van het Meerjarenplan Bosbouw. Dat zou volgens haar overzichtelijker, duidelijker en begrijpelijker zijn geweest, want: "Nu zitten we met twee plannen met een verschillende looptijd."

Economie en bosbedrijf.

Ook mevrouw Kamp is bezorgd over de slechte economische situatie van het bosbedrijfsleven, net als haar collega van de PvdA. Om de bosbouw op lange termijn in stand te houden, is het essentieel dat bosbedrijven weer economisch gezond wor-

den. Of het viersporenbeleid uit het Houtvoorzieningsplan van het ministerie van Economische Zaken daarvoor voldoende is vroeg Kamp zich af. Volgens haar is dit ministerie te afwachtend en het beleid te weinig concreet.

Rechtsongelijkheid.

Namens de VVD-fractie wees Kamp op enkele punten van ongelijkheid in het voorgestelde functiebeloningssysteem. Ze vroeg zich af: "Waarom dienen particuliere eigenaren hun bossen geheel open te stellen om in aanmerking te komen voor een vergoeding terwijl dit niet voor gesubsidieerde organisaties geldt?" Verder vroeg zij: "Waarom bedraagt die vergoeding voor particulieren slechts f140,- per ha en voor gesubsidieerde organisaties f185,-?" Net als mevrouw Kersten begreep zij niet waarom de bossen die onder de MacSharry-regeling zijn aangelegd geen functiebeloning kunnen krijgen, hoewel die bossen ook de functies vervullen waarvoor het functiebeloningssysteem bedoeld is. Een punt van zorg had Kamp nog bij de aanplant van MacSharry-bossen. Bij de aanleg van deze tijdelijke bossen op voormalige landbouwgrond, is het mogelijk om ontheffing te krijgen van de herplantplicht. Dit betekent dat de eigenaar na kap van de bomen het land niet opnieuw hoeft in te planten en de grond weer haar oude (landbouw)bestemming krijgt. Op dit moment is de opstelling van gemeenten echter onzeker. Zij hebben het recht om bestemmingen van gronden te veranderen. Deze neiging zou wel eens kunnen toenemen voor gronden waarop deze bossen zijn aangelegd.

Doeke Eisma (D'66)

Eisma van D'66 had een heel andere opstelling dan zijn voorgangers. Hij bekritiseerde de uitgangspunten van het Bosbeleidsplan, keerde zich fundamenteel tegen de houtproductiefunctie en vond dat het areaal met accent natuur sterk moest worden opgevoerd, want 90% van het bosareaal ligt toch in de Ecologische Hoofdstructuur. Daarom vond hij dat het voorgestelde functiebeloningssysteem hierop afgestemd had moeten zijn.

Houtvoorziening.

Eisma was het fundamenteel oneens met het argument dat Nederland vanuit eigen verantwoordelijkheid de houtproductie moet opvoeren. Hij betoogde uitdagend dat we nu toch al 90% van onze houtbehoefte importeren en dat vergroting van eigen voorziening ook grote nadelen heeft. In ons land kunnen we de schaarse grond beter een natuurfunctie geven, en houtproductie elders laten plaatsvinden. Dat voortbrenging van eigen hout minder beslag legt op bossen elders noemde Eisma een drogredenering. Dit ging de GroenLinks-fractie te ver en woordvoerder Van Ojik interrumpeerde. Hij wees Eisma op de kritiek van ontwikkelingslanden op (vooral) Westerse landen, tijdens de UNCED-conferentie in Rio: de Westerse landen hebben hun bossen dusdanig gebruikt dat ze nu nauwelijks of niet (Nederland) kunnen voorzien in hun eigen houtbehoefte. Van Ojik vindt dat terechte kritiek, die overigens voor-

Kamp

al van tropische ontwikkelingslanden komt. Daarom heeft Nederland volgens hem wel degelijk een eigen verantwoordelijkheid om de houtvoorziening op te voeren. Dit moet dan wel duurzaam gebeuren, zodat de kwaliteit van het bos ook toeneemt. De Graaf interrumpeerde ook en wees op de werkgelegenheid in de Nederlandse

houtproductie en -verwerking. Ondanks alle kritiek diende Eisma namens D'66 een motie in over dit onderwerp. De opzet van een houtbank vindt Eisma minder effectief. Daarvoor in de plaats zag hij liever verbetering van de informatie over toepasbaarheid en verkrijgbaarheid van inlands hout.

Bram van Ojik (GroenLinks)

Na zijn verrassende interruptie benadrukte Bram van Ojik de noodzaak om de intrinsieke waarde van bos te verhogen en doelde daarmee op de ecologische waarde. Hij is bezorgd over het delegeren van beleidsuitvoering aan provincies, en vraagt zich af of ze dat wel voldoende kunnen. Van Ojik hield een warm pleidooi voor meer importsubstitutie: "Aanvullende verwerkingscapaciteit, nieuwe toepassingsgebieden en betere afstemming tussen vraag en aanbod zijn in dit verband inderdaad gewenst." Het zou goed zijn als de produktie van Europees hout sterk ontwikkeld zou worden. Van Ojik besloot zijn betoog met een motie waarin hij opriep om voor al het in Nederland verhandelde hout dezelfde duurzaamheidscriteria te laten gelden. Daarover zei hij: "Onderscheid tussen hout uit tropische bossen en hout uit gematigde bossen is onverantwoord en onverenigbaar met de internationale afspraken over non-discriminatie."

De kleine christelijke partijen die daarna volgden, sloten zich in grote lijnen aan bij de betogen van de grotere partijen.

Staatssecretaris Gabor

Vervolgens was het woord aan staatssecretaris Gabor. Met veel gemak en met vele slagen om de arm ging hij in op verschillende kritiekpunten. Zo liet hij weten vast te willen houden aan het streven dat 60% van het Nederlandse bos uit gemengde

opstanden zal bestaan. Hij bleef bij de nieuwe naam "Natuurbeheer" voor de directie NBLF, ondanks zware kritiek van het CDA. "Natuurbeheer is kort en mooi" was zijn argument. Herkenbaarheid voor de sector was voor hem blijkbaar geen overweging. Het PVDA-voorstel om MacSharry-bossen voor functiebeloning in aanmerking te laten komen wees hij van de hand, omdat er al voldoende belangstelling voor deze regeling bestaat. De staatssecretaris stond daarentegen positief tegenover een aantal suggesties van de kamer. Het voorstel om EGM-gelden (Effect Gerichte Maatregelen) te gebruiken voor omvorming van slecht groeiende bossen vond hij een goede gedachte, net als het voorstel om hout in te zetten voor energiedoeleinden. In felle bewoordingen sprak hij zich uit tegen de wat hij noemde "hetze tegen exoten". Hij deelde voorts de zorgen van de kamer over het ontbreken van een leerstoel bosbouw bij Landbouwniversiteit, en zei daarover: "Dit is een slechte zaak". De houtketen dient te verbeteren, liet hij de kamer weten. De overheid zal daar voorwaarden voor scheppen. Hij zei de kamer toe om nog dit jaar met een subsidieregeling te komen voor ketenverbetering. Gabor sloot af met de uitspraak dat verbetering van de houtketen er ook toe zal moeten leiden dat Nederland meer zijn eigen broek kan ophouden door een betere benutting van onze eigen bronnen.

Afsluitend

De Tweede Kamer was het in grote lijnen eens met de voorstellen van de regering. Dit bleek duidelijk uit het enigszins tamme debat. Verheugend was het om te constateren dat de houtproductie bijzondere aandacht en steun kreeg van bijna alle kamerfracties. De kamer deelde ook de zorgen over de huidige malaise in de bos-houtketen. De Stichting Bos en Hout is tevreden over de manier waarop haar suggesties ter verbetering van het Bosbeleidsplan zijn overgenomen door kamer en staatssecretaris. Kort samengevat waren deze suggesties: gebruik van EGM-gelden (Effect Gerichte Maatregelen) voor omvorming van slecht groeiende bossen; inzet van hout voor energiedoeleinden en verbetering van voorlichting. De ernstige zorgen over de ontwikkelingen in de houtketen zijn echter zeker niet weggelaten. We hopen dat de vele ambitieuze actiepunten uit het Bosbeleidsplan hierin verbetering zullen brengen. De SBH zal de uitvoering op de voet volgen.

Ir L.J.M. Dielen

"...Waarom kunnen MacSharry-bossen geen functiebeloning krijgen?"

Gabor.

© Uit deze publicatie mag niets overgenomen worden zonder schriftelijke toestemming vooraf van de Stichting Bos & Hout.

Stichting Bos en Hout
Bosrandweg 5, Postbus 253
6700 AG Wageningen
Tel. 08370-24666

SBH